
Marymoncka

Dzielnice: Bielany

Osiedla: Wrzeciono

Atrybuty: Nazwy własne Nazwy geograficzne Nazwy miejscowości w granicach Warszawy

Rok utworzenia nazwy: 1820

Opis

Marymont (Góra Marii) - wzniesiona w 1691 roku na terenie wsi Pólkowo (niegdyś ulubionego miejsca łowów książąt mazowieckich) rezydencja Marii Kazimiery Sobieskiej, złożona z dwóch pawilonów projektu Tylmana z Gameren i ogrodu przeciętego kanałem. W 1726 roku jego nowy właściciel, August II Mocny przekształcił go w zwierzyniec, którą to funkcję utrzymywali następni właściciele - August III Sas i Stanisław August Poniatowski. W 1816 roku swoja siedzibę znalazł tu Instytut Agronomiczny a po jego przeniesieniu krótko znajdowały się tu koszary wojskowe a później stał się magazynem. W dwudziestoleciu międzywojennym początkowo znalazło siedzibę prowadzone przez SS. Szarytki schronisko dla nieuleczalnie chorych (z kaplicą Księży Marianów), jednak w 1925 roku gmach zajęło stacjonujące w Cytadeli wojsko i utworzyło tu działającą do wybuchu II wojny światowej Wojskową Centralną Szkołę Gazową. Pałacyk został gruntownie przebudowany wg projektu ppłk. Henrycha, pozostawiono jednak kaplicę, która 16 XI 1924 roku została wyświęcona przez biskupa polowego WP Stanisława Galla na pierwszy w Polsce kościół pod wezwaniem Matki Bożej Królowej Polski. W 1944 roku hitlerowcy zniszczyli prawie wszystkie budynki, ocalał właśnie kościół, w którym uszkodzeniu uległo jedynie sklepienie nad prezbiterium. Dziś świątynia adresowo przypisana jest do ul. Gdańskiej 6a.

Droga biegnąca z Pólkowa przez Marymont do Młocin.

Ciekawostki

W XVIII w. powstały tu pierwsze domy, wzdłuż traktu z folwarku Fawory do Młocin. W czasie zaborów było to miejsce ćwiczeń armii rosyjskiej po obu stronach Szosy Zakroczymskiej, w którą przeistoczyła się wreszcie Marymoncka. W 1818 ulicę uregulowano, wybrukowano i obsadzono 4 rzędami topoli. Stały tu duży młyn i 2 małe, 4 cegielnie i browar. Po budowie cytadeli ocalała część nazwano Mikołajowską (bliższy odcinek) i Szosą Zakroczymską (dalszy). Pierwotnie początek swój miała na placu Wilsona, później część do dworca PKS Marymont ochrzczone imieniem Juliusza

Słowackiego. Po przyłączeniu części Żoliborza do Warszawy, stały tu rogatki miejskie (proj. Kubicki). Pod koniec lat 30, wzdłuż ulicy handlarz Hersz Mucha wybudował piwnice pod magazyn naturalnego lodu Bielańska Lodownia Kaskada. Częściowo wykorzystano fundamenty pałacu hrabiego Ostrowskiego, szambelana carskiego, który miał pałac w parku Kaskada. Na posiedzeniu Rady naukowej Wychowania Fizycznego w 1927 roku podjęto decyzję o budowie wyższej uczelni wychowania fizycznego. Od 1928 na terenach oddanych przez wojsko, przez ponad rok, 1400 robotników budowało zabudowania Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego. W 1968 zakończono budowę drugiego pasma jezdni na odcinku do Młocin, rok później do granic miasta.

Stan obecny:

~ Nr 1 c: jeden z pierwszych bloków wybudowanych w połowie lat 20-tych XX w. przez Warszawską Spółdzielnię Mieszkaniową. Mieszkał w nim aż do zakończenia wojny Antoni Bolesław Dobrowolski (1872-1954) - pedagog i podróżnik, patron ulicy na Bemowie.

Nr 6: Dom Tenenbaumów. Dom przedwojenny. Jeszcze przed wojną kupili go Zwierzchowscy. Na części placu mieścił się skład desek. Sama pani Zwierzchowska miała sklep z lodami w pobliżu.

Nr 8: Dom Muchy. Powstał w kartoflisku pod koniec lat 20 XX w., w 1929 należał do spadkobierców Hersza Muchy.

Nr 10: Dom Studzińskich. Przedwojenny dom, gdzie mieścił się sklep spożywczy p. Olesińskiej.

Nr 12: Kamieniczka Bochenków. Właścicielami byli restauratorzy Bochenkowie, prowadzący lokal w lasku Bielańskim, na przeciwko kamedułów. Mieszkali tu również Mączyński i Krawczyńscy.

róg ul. Chlewińskiej: Krzyż drewniany. Stoli na przeciwko kamieniczki Bochenków, wystawiony przez jej właścicieli przed wojną. Pewnego razu wierni Kaplicy Kościoła Narodowego (Marymoncka 16) postanowili odprawić tu mszę, ale przepędziły ich „prawdziwe katoliczki, zwolenniczki tradycyjnych mszy, rzucając w nich kamieniami i waląc w garnki i patelnie. W czasach komunistycznych władze dzielnicy krzyż zlikwidowały, po zmianie ustroju krzyż przywrócono.

Nr 14: Blok JW Construction. Powstał w latach 1999-2002 wg proj. Włodzimierza Kwiecińskiego i Ludwika Szperla. Budynek oddano do użytku dopiero w 2007, gdyż były problemy z rozpadaniem się zabytkowej kamienicy nr 16. ~ Dom Gniazdowskiego. W latach '20 powstała tu pierwsza apteka na Bielanach, Wiśniewskiego. Oprócz tego mieścił się tu sklep spożywczy pani Jerozolimskiej, która fundowała biednym polskim rodzinom paczki na święta.

Nr 16: Kamienica Minbergowej. Stała na posesji wdowy po Matuszewskim, matki pani Minberg. Stał tu długi drewniany dom, gdzie funkcjonowała kaplica Kościoła Narodowego, gdzie msze odprawiano po polsku, a nie po łacinie, jak wszędzie. Później kaplicę zlikwidowano, zakładając tu sklep spożywczy pana Wolfa.

Bloki osiedla Bielany. Powstały w 1952-70 wg proj. Marii i Kazimierza Piechotków.

Nr 32 b: w tym domu mieszkał Piotr Garlicki (ur. 1945) - popularny aktor teatralny (kiedyś związany z Teatrem Rozmaitości, dziś ze Współczesnym) i filmowy (seriale: "Królowa Bona", "Przyłbice i kaptury", "Na dobre i na złe", "Twarz w twarz").

Nr 34: Akademia Wychowania Fizycznego. Kompleks powstał w latach 1928-37 wg proj. Edgara Norwartha. Mieści baseny, boiska, hale, muzeum, zakłady biometrii, chemii, fizjologii, anatomii. Początkowo od 1927 nosił nazwę Centralny Instytut Wychowania Fizycznego, który przekształcono w 1938 na Akademię Wychowania Fizycznego. Mimo zwycięstwa w konkursie projektu Jadwigi

Dobrzyńskiej i Zygmunta Łobody, zrealizowano przedkonkursowy projekt Norwertha. Szkoła wydawała pisma Wychowanie Fizyczne i Tętno. W latach 30 studiowało tu ok. 300 osób. W pierwszych dniach Powstania Warszawskiego o CIWF walczyło Zgrupowanie kpt. Włodzimierza Serba Nowakowskiego, musiało ono jednak wycofać się na pozycje wyjściowe. Hitlerowcy umieścili tu jednostkę rozpoznania lotniczego z koszarami, magazynami i laboratorium fotograficznym. W dniach 01-02.08.1944 bohatersko walczył tu pluton AK por.Brzozy. Profesorowie udzielali tajnych kompletów w czasie wojny. Zniszczenia budynków sięgnęły 30%, choć wyposażenie zostało zniszczone lub rozkradzione całkowicie. Niemcy wysadzili wieżę ciśnień, która uszkodziła pływalnię i spalili sale gimnastyczne. W 1949 AWF-owi nadano imię gen. Świerczewskiego. W 1960-5 rozbudowano uczelnię: rozbudową gmachu głównego kieruje Stefan Deubel, a 4 pawilony sportowe zbudowano wg proj. Wojciecha Zabłockiego i S. Kusia. W 1966 studiowało tu już 4200 studentów. Wychowankowie: Janusz Kusociński (biegacz), Eugeniusz Lokajski, Bronisław Czech, Janusz Sidło (oszczepnik), Waldemar Baszanowski, Jan Werner, Zbigniew Boniek, Jerzy Kulej. Dziś AWF zajmuje 73 ha, studiuje tu ponad 3000 studentów.

Gmach główny. Powstał w 1928-8 wokół dziedzińca głównego w kształcie podkowy. Skrzydło poprzeczne było łącznikiem między Internatem Męskim (skrzydło południowe) i Kasynem, a Wielką Aulą (skrzydło północne). Mieszczą się tu również sale wykładowe, kancelaria, biura, sale konferencyjne, biblioteka z czytelnią. W 1931-2 dostawiono do skrzydła pn. kotłownię i natryski.

Wieża ciśnień. Dobudowana do basenu, mieściła wieżę ciśnień, komin kotłowni, budynek mieszkalny. Wieża ma 7 pięter.

Basen. Dobudowany w 1937 do skrzydła północnego najdroższy i najnowocześniejszy obiekt tego typu w Polsce. Hala ma 34x24x10 m, a basen 12x25 m. Zbudowano także 5-metrową wieżę do skoków.

Wielka Hala Ćwiczeń. Powstała w 1928-30 razem ze stadionem lekkoatletycznym. Ma długość 196 m i szerokość 22 m. Wewnątrz mieszczą się 3 sale gimnastyczne. W czasie przebudowy w 1960-5 halę przebudowano, wydzielono 100-metrową bieżnię i dostawiono Halę do gry w Siatkówkę.

Internat Męski. Powstał w 1928-30, dobudowane w 1950 wg proj. Edgara Norwertha.

Ambulatorium.

Domy mieszkalne kadry niższego stopnia. Po wojnie podwyższono je o piętro.

Domy dla kadry profesorskiej. Powstały w typie modernistycznych willi ok. 1930.

Internat Żeński. Powstał w 1928-30, a w 1950 dobudowano na zapleczu 2 skrzydła. Mieści się tu również sala gimnastyczna, biblioteka. Z tyłu mieści się boisko i plac ćwiczeń w kształcie amfiteatru.

Korty ziemne. Oddane w 1932-4.

Boisko do rzutów. Oddane w 1932-4.

Stołówka. Powstała w latach 50.

Tablica poświęcona poległym i pomordowanym sportowcom polskim. Umieszczono tu w 1992 nazwiska 36 sportowców.

Głaz CITIUS, FORTIUS, ALTIUS. Stoi przed wejściem. Napis brzmi „szybciej, wyżej, dalej”. Drugi napis to Mens sana in corpore sano (w zdrowym ciele zdrowy duch).

Pomnik Janusza Kusocińskiego. Pomnik wykonali Witold Korski i Józef Potępa. Odsłonięto go 17.11.1979. Na kolumnie przedstawiono płaskorzeźbę sportowca w biegu i napis: Złoty medalista olimpijski 1932 rozstrzelany przez okupantów hitlerowskich w Palmirach 1940. Strzaskana kolumna u góry symbolizuje tragiczną śmierć sportowca. W 1967 Związek Polskich Artystów Plastyków i Społeczny Komitet Budowy Pomnika przy Głównym Komitecie Kultury Fizycznej i Turystyki ogłosił konkurs na ten pomnik. Miano go odsłonić w 1969, ale nastąpiło to dopiero 10 lat później.

Pomnik Józefa Piłsudskiego. Stał tu pierwotnie w 1930, potem w związku z przywróceniem uczelni pierwotnego patrona. Odsłonięcie nastąpiło 27.07.1990, a autorem głowy jest Alfons Karny, a cokołu Jerzy Kalina. Czasy PRL głowa przetrwała w Starej Pomarańczarni, gdyż sam pomnik zniszczono w 1949

Pomnik gen. Świerczewskiego. Stał 03.10.1979 przed wejściem do AWF-u (dziś na jego miejscu Dziewczynka ze skakanką). W granicy wykonał go Alfons Karny, we współpracy z Henrykiem

Leczkowskim. Po 1989 popiersie wylądowało na tyłach AWF-u, na prowizorycznym śmietniku. Dziewczynka ze skakanką. Stała tu już w 1930 i jest to dzieło Alfonsa Karnego. Później, żeby nie było jej smutno, dostawiono jej po drugiej stronie alejki Chłopca z Piłką. Dziewczynka zresztą była statuetką, nagrodą przechodnią, przyznawaną co roku laureatom Wielkiej Honorowej Nagrody Sportowej, a fundowaną przez generała Olszynę-Wilczyńskiego. Prawdę rzekłszy, jest to kopia pierwotnej rzeźby, ustawiono ją tu z powrotem w 1978 - po prostu pan Karny powiększył wcześniejszą rzeźbę. Karnemu pozowała uczennica gimnazjum żeńskiego i. Konopnickiej, Wiktoria Czerwińska (po mężu Nawrocka), późniejsza wykładowczyni na AWFie. Naturalnie nie pozowała nago - miała na sobie cienki, obcisły różowy kostium kąpielowy.

Chłopiec z piłką. Dostawiona współcześnie jako pedant do dziewczynki.

16 pomników przyrody. Wybrano na pomniki 16 spośród 59 wiekowych drzew na terenie uczelni. Dąb szypułkowy, topola czarna, wiąz szypułkowy.

Przedszkole nr 240 im. Polskich Olimpijczyków. Przedszkole działa od 1950, przede wszystkim dla pracowników uczelni i studentów. Od 1983 placówka współpracuje z programem TV „Domowe Przedszkole”. W 2002 przedszkole otrzymało patrona.

Nr 36: Hala Gier i pawilony AWF. Powstały w 1960-8 wg proj. Wojciecha Zabłockiego.

Nr 35-47. Osiedle Bielany II. Powstało w 1958 wg proj. Marii i Kazimierza Piechotków.

Nr 42: KS Hutnik Warszawa. Klub powstał w 1957 jako Hutniczy Klub Sportowy, od 2001 działa jako Bielański KS. Dziś ma sekcje:

piłki nożnej: Prezes Strejlau. najwyżej 6. miejsce w II lidze 92\93, wice mistrz Polski juniorów w 1987. Najbardziej znani zawodnicy: Grzegorz Szamotulski, Marcin Mięciel, Marcin Żewłakow
Tenis ziemny: Tenis stołowy: Brydż: Strzelectwo: Stadion. Na 6000 miejsc, bez oświetlenia. Boisko treningowe i kort tenisowy. Hotel U Hutników.

Nr 45: W przedwojennym budynku w czasie II wojny mieścił się szpital cywilny.

Nr 49-81: Kamienice. Ciąg kamienic z 1938-9 powstałych wg proj. Teodora Bursche, Romualda Gutta, Stanisława Hempela, A. Więckowskiego, S. Downarowicza, St. Czernego, L. Kario, K. Kuczyńskiego, S. Paprockiego, S. Głowackiego, A. Paruszewskiego, S. Bozdawko i innych.

Nr 49: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67. Przed wojną, w miejscu założonego po wojnie Baru Marymont, działał sklep spożywczy Grabowskiej.

Nr 51: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67.

Nr 53: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67.

Nr 55: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67.

Nr 57: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67.

Nr 59: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67.

Nr 61: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67.

Nr 63: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67.

Nr 65: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67.

Nr 67: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 49-67.

Nr 69a: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 69a-75.

Nr 71: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 69a-75.

Nr 73: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 69a-75. Przed wojną działał tu sklep spożywczy Gradowskiego.

Nr 75: Kamienica. Trzypiętrowa. Powstała w 1938. Wspólna dla nr 69a-75.

Nr 75a: Pawilon. Sklepy, bar.

Nr 83\85: Kamienica. Powstała po wojnie, na miejscu zburzonych przez hitlerowców kamienic. Długo czas działała tu kawiarnia Zorza, potem bar szybkiej obsługi.

Nr 89\91: Jednostka Straży Pożarnej nr 6. Istnieje tu od 1952 roku, ma barwę różową (każda jednostka ma inną barwę). Na wyposażeniu kilkanaście wozów o różnej wielkości i przeznaczeniu, włącznie z dźwigami. Stacjonuje tu jedyna w Warszawie jednostka ratownictwa chemicznego.

Nr 93\97: Blok mieszkalny. Powstał po II wojnie, wzorowany jest na przedwojennych kamienicach z akcentami stylu socjalistycznego.

Pętla tramwajowa. Powstała przed II wojną, obecnie używana jest czasami w trakcie remontów torów.

Nr 99\103: Studium KlinicznoDydaktyczne. Powstało;w 1960 jako Studium Doskonalenia Kadr Lekarskich.Uniwersytet Trzeciego Wieku. Uczęszcza tu ponad 1500 emerytów i rencistów.

Nr 125-161: Bloki osiedla Młociny. Powstały w 1961-9 wg proj. Stefana Denbela i Lecha Zaborskiego. Początkowo wznoszono bloki z cegły, później przerzucono się na wielką płytę. Mieszkania są nieustawne, źle przewietrzalne, w większości z ciemnymi kuchniami.

Róg ul. Zgrupowania AK "Kampinos". Krzyż. Stoi na cokole-kapliczce, pochodzi z lat 30 XX w.

Data nadania nazwy: ok. 1820 rok. 1953.05.28 jej początkowy fragment przemianowano na ul. Juliusza Słowackiego.